

ДЗВОНИ ПАМ'ЯТІ . До 31 річниці Чорнобильської трагедії.

Чорнобиля гіркий полин
На серце ліг незримо й тяжко,
І плине над землею дзвін
Із тихим стогоном протяжно...

Чорнобиль... Мабуть не має в Україні людини, яка б залишилась байдужою, почувши це слово. Надто глибоку й болісну рану залишив він на тілі України і у душах українців. Чорнобиль - це мука і трагедія, це подвиг і безсмертя, це пам'ять і це наш нестерпний біль. Чорнобиль... Тепер це слово знає весь світ.

26 квітня 1986 року навіки закарбувалося у пам'яті не лише українців. Це найбільша техногенна аварія ХХ століття, яка призвела до планетарної трагедії всього людства. Чорнобильський атом вразив Білорусь, Росію, північно-західну Європу, дійшов навіть до Північної Африки, Канади та Японії.

Але для України ця трагедія стала лихом, яке з нею назавжди., український народ живе «до» і «після». «До» і «після» аварії на ЧАЕС. Розпач, біль втрати, сум і тривога за майбутнє – ось основні почуття, що викликає згадка про чорнобильську катастрофу вже понад 30 років..

З нагоди цієї сумної дати людство не лише згадує імена героїв, які ціною свого життя попередили ядерний вибух, аналізує причини і наслідки доленосної події, а й намагається засвоїти та усвідомити гіркі уроки, вишукує можливості попередити подібні техногенні катастрофи у майбутньому.

Нажаль, поки що людство не застраховане від подібних катастроф планетарного масштабу, сумним підтвердженням цьому стали події на АЕС «Фукусіма-1» в Японії у 2011 році..

31 рік, що минув з дня катастрофи, дає змогу краще усвідомити масштаби трагедії, її причини та наслідки. Отже трохи історії, фактів і спогадів.

Атомна енергетика СРСР бере свій початок з середини 50-х років минулого століття, масове введення в дію цивільних АЕС розпочалося на початку 70-х, але продуманої стратегії розвитку ядерної енергетики як перспективної підсистеми народногосподарського комплексу в цілому й енергетичному комплексі зокрема створено не було.

Міненерго СРСР не мало «атомного» досвіду і учбово-тренувальних баз для персоналу. АЕС увійшли в життя радянського суспільства як військові об'єкти, були багато в чому втаємничені, мали закритість інформації щодо інцидентів і аварій, що на них траплялися, та обмежені можливості вчитися на чужих помилках. Хоча, у 1971 – 1984 роках в 14 західних країнах стався 151 «інцидент», пов'язаний з ядерною безпекою, але про це стало відомо лише у травні 1986 року із спеціальної доповіді, що підготували експерти США. (Онищук М., Семенець В. Чорнобиль: гіпотези, реальність. - Черкаси, 2011.).

Чорнобильська АЕС, яка споруджена у 100 км від Києва та 20 км від Білорусі, запрацювала (1-й енергоблок) у вересні 1977 року. Вона була однією з кращих. До Першотравневих свят очікували нагородження станції орденом Леніна, а її директора Брюханова В. – званням Героя Соціалістичної Праці. На кінець 1986 року планувалося запустити в дію вже споруджений 5-й енергоблок та 6-й, який добудовувався. Але...

26 квітня 1986 року о 1 годині 25 хвилин стався вибух на 4-му енергоблоці потужністю 1 млн. кВт. Про це не повідомили навіть начальника відділу ядерної безпеки та начальника ядерно-фізичної лабораторії. До такого повороту подій не були готові ані співробітники ЧАЕС, ані жителі України, і, навіть, державні діячі. Керівники держави у перші години та дні показали себе розгубленими і безпорадними. Тим часом вже 2 травня температура у 4-ому реакторі наближалася до 1440 градусів. Критичний показник – 2770 градусів. Могло статися непоправне – ядерний вибух. Лише напередодні 9 травня стало зрозуміло – небезпека ядерного вибуху відвернена остаточно.

27 квітня весь світ уже знав про вибух на ЧАЕС, американці розвернули свій супутник і чітко побачили, куди пливають радіоактивні хмари.

В Україні це було таємницею. Люди вели звичайне життя, насолоджувалися весняним теплом, обробляли городи, деякі з них підступали до самісінької ЧАЕС. А тим часом чорнобильськими жертвами вже були переповнені Іванківська, Поліська та чимало Київських лікарень, переповненою транспортом трасою безперервно снували карети швидкої допомоги. Вже у ніч з 26 на 27 квітня з Бориспільського аеропорту було відправлено спецрейсом до Москви 26 перших потерпілих пожежників. Ще 120 осіб було вивезено наступного дня.

А в інформації Київського обкому для ЦК Компартії України від 26 квітня, зокрема, повідомлялося «...Небезпеки для населення міста нема. У медсанчастину станції поступило 43 людини. Одна померла від опіків, троє перебувають у важкому стані, решта проходить обстеження. У зв'язку з аварією зупинено 3-й енергоблок, 1-й і 2-й працюють нормально».

На час аварії на станції було близько 200 осіб обслуговуючого персоналу, усього до лікарні доставлено для огляду 108 осіб, у т.ч. 20 працівників пожежної охорони.

27 квітня робота ЧАЕС зупинена.

Вже 27 квітня за 3 години було евакуйовано все населення Прип'яті – 47 тисяч осіб, а в перші три дні травня евакуйовані всі, хто проживав у тридцятикилометровій зоні – 116 тисяч осіб, десятки населених пунктів.

28 квітня офіційно визначена кількість населення, що підлягає евакуації – 55 тисяч чоловік та населені пункти для їх розміщення – у Поліському та Іванківському районах. З 14 до 18 години було евакуйовано 44460 осіб, частина населення м. Прип'ять вибула залізничним та приватним автотранспортом. У момент евакуації дезактивація та змивання частини техніки, одягу людей не здійснювалися...

«... реєструється підвищений радіаційний фон у м. Житомир (у 10-20 разів), Рівне (близько 10 разів), Львів (у 2-3 рази), Київ (у 2-3 рази). Він нижчий за гранично допустимі норми... У місцях евакуації організовані подвірні лікарські обходи, працюють лікувальні заклади... На 9 годин 29 квітня було госпіталізовано: в м. Москва – 144 хворих на променеви хворобу, в м. Києві, Чернігові, смт. Іванків та Поліське – 270 осіб, у яких виявлено деякі симптоми захворювань різної етіології». (З доповідної записки відділу науки та навчальних закладів ЦК КПУ «Про першочергові заходи у зв'язку з аварією на ЧАЕС»).

Основні викиди радіонуклідів з 4-го енергоблоку ЧАЕС продовжувалися 10 днів з моменту вибуху. Викиди склалися з радіоактивних газів, аерозолів і частинок палива у великих кількостях. Випадіння були вкрай нерівномірними, зокрема, вони посилювалися в тих зонах, де під час проходження забруднених повітряних мас ішов дощ. Значна частина радіоізотопів стронцію і плутонію випала на відстані 100 км від зруйнованого реактора, що зумовлено великими розмірами частинок.

Значна частина радіонуклідів мала короткий період напіврозпаду і тому незабаром розпалася. Вже не викликає тривогу і викид радіоактивного йоду. Протягом подальших десятків років першочергове радіологічне значення матиме ^{137}Cs , друге місце посідає ^{90}Sr . У більш довгостроковому плані (від сотень до тисяч років) зберуться ізомери плутонію і америцію-241, хоча їх вплив на радіологічний стан за межами 30-кілометрової зони незначний.

У більшості населених пунктів за межами 30-кілометрової зони потужність дози у повітрі над поверхнею землі повернулася до фонових значень, що існували до аварії.

За минулі після аварії роки населення, яке проживає на забруднених територіях з моменту аварії, вже отримало близько 80% дози, що прогнозується на все життя.

Найбільше від радіаційного забруднення постраждали території України, Білорусі та Російської Федерації, на яких проживають понад 5 млн. чоловік: в Україні – 1млн.800 тисяч, у Білорусії – 2млн.400тис., РФСР – близько 1 млн.

В Україні прямого радіаційного ураження зазнала майже десята частина території, негайного відселення потребували понад 160 тисяч людей із 170 населених пунктів. Територія відчуження зайняла 2044 квадратних кілометри – це міста Прип'ять і Чорнобиль та села Чорнобильського і Поліського районів Київської області.

Від вибухів і при гасінні пожежі, що тривала близько 10 днів, загинула 31 особа, більше 200 було госпіталізовано. У гасінні пожежі брали участь 240 тисяч осіб, всі вони отримали високі дози радіації. Загальна кількість ліквідаторів становить майже 600 тис. осіб. Одразу після аварії були опромінені майже 8,5 млн. людей, за неофіційними даними в Україні внаслідок чорнобильської катастрофи померло не менше 15 тисяч осіб.

Сумарний вихід радіоактивних матеріалів становив 50 млн. кюрі, що рівнозначно наслідкам вибухів 500 атомних бомб, скинутих США у 1945 році на Хіросиму. Це була, на той час, єдина аварія з сьомим найвищим рівнем небезпеки (у 2011 році додалася аварія на Фукусимі).

Чорнобильська катастрофа сколихнула весь світ і своєю величезною руйнівною силою, і мужністю тих, хто першими зіткнувся з її жахливими наслідками. Серед перших ліквідаторів наслідків аварії на ЧАЕС були і медики. Саме медики, поруч з військовими та пожежниками, першими вирушили на допомогу потерпілим в зоні ЧАЕС.

Високим проявом лікарського і громадського обов'язку, особистої мужності була участь наших колег у ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи. Вже 3 травня вирушили з Черкас до Чорнобильської зони 250 медичних працівників Окремого медичного батальйону (ОМедБ), у складі якого були і понад 10 лікарів нашої лікарні. Серед цих перших, зокрема, були Герасимюк П.П., Подобний А.Т., Черкас В.Л., Бардаков В.І., Комарницький В.П., Гончаренко О.В. Тертичний О.О., Босий Ю.М., Карась М.Ф., Федорук О.Л. З 6 травня наші лікарі вже почали чергування безпосередньо на ЧАЕС.

Нажаль, вже не має серед нас Комарницького Валентина Павловича, Гончаренко Олександра Владиславовича, Бардакова Віктора Івановича. Пам'ятаємо.

У числі перших черкаських медиків-ліквідаторів був лікар-травматолог поліклініки №3 (на той час була у складі лікарні) ГОНЧАРЕНКО Олександр Владиславович, який чергував безпосередньо на станції з 13 до 21 травня, а взагалі працював у зоні аварії з 4 травня до 6 червня 1986 року (34 дні). Він отримав велику дозу опромінення і, нажаль, помер передчасно, одним із перших серед ліквідаторів нашої лікарні.

Давно вже не має серед нас і лікаря-анестезіолога КОМАРНИЦЬКОГО Валентина Павловича, який брав участь у ліквідації наслідків аварії з 4 травня до 20 вересня 1986 року (122 дні), у т.ч. 7 діб перебував безпосередньо на станції, отримав велику дозу опромінення .

Лікар-анестезіолог БАРДАКОВ Віктор Іванович був у Чорнобильській зоні з 10 липня до 18 серпня 1986 року, всього 39 днів, з них 18 днів, з 30 липня до 16 серпня, він був відповідальним черговим лікарем по ЧАЕС у складі оперативної групи особливої зони Міністерства оборони СРСР (зона небезпеки - 3). Працював у так званому бункері. За цей час він отримав опромінення 24,57 БСР, визнаний інвалідом – чорнобильцем першої групи. За самовіддану працю Бардакова В.І. у серпні 1986 року нагороджено Почесною Грамотою Печерського райкому Компартії України, командування оперативної групи висловило вдячність Черкаському облздороввідділу за самовіддану та висококваліфіковану працю лікаря Бардакова В.І. На сьогодні його теж вже не має серед живих.

Лікар-хірург ЧЕРКАС Віктор Лукич брав участь у ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС з 4 травня до 8 липня 1986 року (65 днів), безпосередньо на станції він перебував 17 діб.

На ЧАЕС у зміні одночасно працювало 1200 осіб (750 осіб – працюючий і обслуговуючий персонал та плюс пожежники), водії, будівельники – усього до 5 тисяч осіб. Було залучено 2 бригади хімізахисту по 2 тисячі осіб, 200 військових формувань. Лікарі вели прийом працівників станції і всіх, хто звертався по допомогу, у т.ч. і місцеве населення. Проводився обов'язковий огляд і лабораторні дослідження (червона кров) усіх робітників, незалежно від фаху, перед відправкою на станцію і після закінчення робіт, перед заміною, але дехто виїжджав без обстеження.

Обов'язковою була йодна профілактика – 1 раз у день. Лікарі сліdkували і за санітарним станом території ЧАЕС та обладнанням, контролювали приготування їжі на харчоблоці тощо. Самі медпрацівники обстежувалися 1 раз на тиждень.

Так званий бункер - бомбосховище знаходився під головним корпусом станції, у якому був великий зал з робочими місцями і кілька кімнат. У цьому бункері цілодобово і чергували і лікарі. Від прямого опромінювання не вберегтися, адже воно проникає і скрізь бетонні стіни, захищатися треба було від зараженого пилу. Органи дихання захищали респіраторами, а щоб уберегти шкіру і волосся, якнайчастіше змінювали спецодяг і приймали душ. На санпропускниках був великий запас спецодягу. Якщо шкіру відмити не вдавалося, з'являлися виразки. У деяких ліквідаторів площа подібних ушкоджень шкіри складала десятки квадратних сантиметрів...

Лікар-хірург ТЕРТИЧНИЙ Анатолій Олександрович працював у зоні аварії з 4 травня до 10 серпня 1986 року (95 днів) також у складі 514-го Окремого медичного батальйону, працював у госпіталі в Горностайполі. Медичну допомогу надавали усім, хто звертався, у т.ч. і місцевому населенню. Доводилося надавати і хірургічну допомогу (була обладнана операційна), у т.ч. проведено 2 апендектомії. У більш складних випадках постраждалих відправляли до 408-го госпіталю у Київ.

Безпосередньо на ЧАЕС чергував одну добу – проводив огляд робітників перед виходом на роботу та після повернення з роботи, також надавав медичну допомогу усім іншим, хто звертався по неї.

Лікар-хірург БОСИЙ Юрій Михайлович також працював у складі 514-го ОМедБ з 2 червня до 24 липня (52 дні). Безпосередньо на ЧАЕС відпрацював 16 діб: зміна 10 діб, повернення на 3 дні до медсанбату у Горностайполі і знову на станцію на 6 діб. Після другого перебування доза опромінення досягла допустимої межі (24,538 рентген) – евакуація до медсанбату, а звідти до дому. Юрій Михайлович нагороджений медаллю «Захисник Вітчизни».

На станції основним місцем роботи наших лікарів був, так званий, АБК-2 - який знаходився за 40 м від зруйнованої стіни реактору.

Відповідальний черговий лікар щоденно здійснював контроль за станом здоров'я опергрупи особливої зони (це 19 генералів, які постійно знаходилися у зоні) – проводив обов'язковий огляд вранці і ввечері. У цій групі був полковник-дозиметрист, який контролював рівень опромінення. Офіцерам записували реальні цифри, а всім іншим писали усереднені дані. Допустимий рівень опромінення був до 24 – 25 рентген, більше – вже променева хвороба. Від цих показників залежав рівень зарплати – у тричі більше, чи 5 або 8 окладів.

Також лікар цілодобово приймав робітників зміни – будівельників, водіїв та інших. Основні звернення до лікаря були з приводу травм, багато інфарктів міокарда у молодих (35 – 40 років). Доводилося і зуби видаляти – у штаті був лікар-стоматолог. Тричі доводилося супроводжувати солдат з тяжкими травмами вертольотом до госпіталю у Київ. Це було організовано чітко – по рації зв'язок з Києвом і вже через 20 хвилин вертоліт на станції.

Завідувач хірургічним відділенням № 2 КАРАСЬ Микола Федорович працював у Чорнобильській зоні з 9 червня до 27 липня 1986 року (48 днів), безпосередньо на ЧАЕС – з 14 червня до 11 липня, тобто 27 діб – це найбільший термін перебування у «бункері» серед інших колег. Микола Федорович був відповідальним черговим лікарем по ЧАЕС у складі оперативної групи особливої зони МО СРСР (зона небезпеки -3). Нагороджений медаллю «Захисник Вітчизни».

Медична допомога надавалася в основному з приводу різних травм і поранень (був випадок відриву кісті), патологічних станів внаслідок надзвичайно великого психо-емоційного навантаження. Випадків гострої хірургічної патології майже не було, проте спостерігався ріст інфарктів у молодих. Безпосередньо на об'єкті стався інфаркт у досить молодого генерал-лейтенанта. Також довелося знімати з даху 26-річного

військовослужбовця, у якого теж стався інфаркт міокарда. Таким постраждалим надавалася невідкладна медична допомога і вони відправлялися вертольотом до Києва.

Страждали люди і від нерозуміння ризику небезпеки. На території станції спеціально розроблялися «чисті» шляхи евакуації, які позначалися спеціальними прапорцями. Але знаходилися безтурботні, які ходили поруч з цими доріжками і отримували значне опромінення. Одного разу Микола Федорович побачив молодого солдата, що стояв поруч з уламками зруйнованого 4-го енергоблоку. З'ясувалося, що він просто хотів подивитися. Негайно забрав його звідти, відправили у душ, переодягли. Але радіаційний фон його одягу сягав 200 рентген. Невдовзі хлопець помер.

Траплялися і курйозні випадки. Працівники Ленінградської академії привезли спеціальний ентеросорбент, причому лише для офіцерського складу, який треба було пити щодня. Відмовляються. Одного мовив випити, а згодом заміряв радіаційний фон його випорожнень і того, хто не приймав цей сорбент – різниця у бік зменшення у 2 рази. Одразу усі почали приймати цей препарат. Доречи, у подальшому усі ці офіцери почувалися значно краще за інших.

Відповідальний лікар мав 4 рази на добу виходити з бункера на вулицю і йти до адміністративно-банного комплексу (АБК) зустрічати чергові зміни робітників. Зробив заміри. У приміщенні 3-го блоку, де милися робітники станції, радіаційний фон завищений. Заборонили там митися, перевели до першого АБК.

Обов'язком відповідального лікаря було і здійснення контролю за харчуванням. Якраз прибула нова зміна – 36 кременезних хлопців з Томську та Караганди, їхали потягом, декілька днів. З'ясував умови перебування і харчування у дорозі та поцікавився станом самопочуття. 12 чоловік зізналися, що мають проблеми з кишківником, інші зніжковіли. Викликав спецсангаїн, зробили лабораторні посіви – 11 позитивних на дизентерію. Хлопців, замість харчоблоку, відправили на лікування. Таким чином було попереджено розповсюдження захворювання.

По поверненні у медсанбат перед строєм особового складу було зачитано представлення Карася М.Ф. до нагородження орденом Червоного прапору. Але нагороду так і не отримав.

Завідувач терапевтичним відділенням №2 ГЕРАСИМЮК Петро Петрович брав участь у ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС з 3 травня до 5 липня 1986 року у складі МПП. Протягом двох тижнів він був командиром полкового медичного пункту, що знаходився у лісі у Чорнобильському районі, неподалік траси і розміщувався, у т.ч. і ліжка, у палатках. У штаті 4 лікарі, зокрема 2 терапевти і 1 стоматолог. Медична допомога надавалася усім, хто звертався. В основному це були чергові співробітники міліції, працівники транспорту, члени виїзної групи Ленінградської військової академії, яких доводилося супроводжувати на ЧАЕС. Випадків променевого ураження не було. 15 травня МПП було переведено до Черкас, де надавалася допомога солдатам та офіцерам Черкаського гарнізону.

Головний лікар ФЕДОРУК Олександр Леонідович (у 1986 р. – завідувач відділенням анестезіології міської лікарні №1) брав участь у ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС у складі МПП, що розміщувався у Чорнобильському районі, з 4 травня до 26 червня 1986 року (53 дні). Медична допомога надавалася як військовим, так й цивільному населенню.

Олександр Леонідович у 1990-1992 роках обирався співголовою обласної спілки «Союз Чорнобиль», нагороджений медалью «Захисник Вітчизни», Грамотою МОЗ України.

Завідувач хірургічним відділенням №1 БІЛЕЦЬКИЙ Ігор Іванович (у 1986р. – лікар-хірург лікарні №1) брав участь у ліквідації наслідків аварії у складі 514-го ОМедБ з 14 січня до 9 червня 1987 року. Медсанбат базувався у с. Стещина Поліського району. З 6 травня до 9 червня перебував безпосередньо на території ЧАЕС. Медична допомога надавалася усім, хто звертався. Переважно це була допомога з приводу травм, зокрема переломів, різних поранень. Проводилася первинна хірургічна обробка, здійснювалися і хірургічні втручання. Пацієнтів з гострою хірургічною патологією відправляли до медсанбату. У складних випадках і тяжкохворі транспортувалися у м. Чорнобиль, звідти, у разі потреби, до Києва. Умови проживання самих медиків були не з кращих - жили у вагончиках, обігрівачі прямо у кімнатах.

Лікар-хірург ДАШКО Олександр Петрович у 1986 році проходив строкову службу в Естонії. У 20-х числах жовтня поверталися з полігону Астраханської області. Усі встали у стрій. Команда: «Українці – шаг вперед. Поїдете до дому». Поїхали. Дня через 4 опинилися на стадіоні у м. Чорнобиль. До 26 листопада 1986 року стояли в оточенні на КПП м. Чорнобиль. Основне завдання – не пропускати через КПП нічого, на що реагує сигнал дозиметра. Наприкінці листопада знову повернулися до своєї військової частини у Естонії.

Водій БОРОВИК Микола Іванович був у Чорнобильській зоні (за 17 км від ЧАЕС у сс. Новий Мир та Воровичи Поліського району) по лінії Міністерства водного господарства (працював водієм у Черкасиводбуді). Вовив головного інженера Управління, який керував роботами із спорудження трубопроводу для нового підземного водопостачання, встановлювали нові колонки. Працювали вахтовим методом: 3-4 дні у 30-тикилометровій зоні – повернення до Черкас – знову у Чорнобильську зону. При виїзді з зони іноді машину обробляли вдруге – фон був дуже високим.

Буквально з перших днів після аварії на ЧАЕС до 30-тикилометрової зони були командировані і інші наші лікарі та медсестри, зокрема лікар-лаборант Харченко Г.О., лаборанти Ісаєнко М.Й. і Скачко Л.А., лікарі та медсестри поліклініки Болотова О.І., Бортовик Л.А., Араптанова О.А., Васильченко М.І., Звенигородська С.С., Кульбашна Р.В., Колчанова Л.В., Пилипенко А.А., Авраменко В.Л., Панченко А.М.,

які надавали медичну допомогу постраждалому населенню і у перші роки після аварії мали статус учасників – ліквідаторів та з часом, при переоформленні документів, підтвердити цей статус не змогли. Але від цього їх громадянський внесок не став менш значимим. Ми пам'ятаємо, що вони були серед перших.

Незважаючи на початкову недооцінку масштабів катастрофи, режим секретності та значну кількість осіб, що отримали високі рівні опромінення під час гострої фази аварії, дії медичних працівників були, в основному, правильними. Проте слід зазначити недостатній контроль у деяких районах за виробництвом і споживанням забруднених продуктів харчування, йодну профілактику, що запізнилася і була недостатньою, - все це призвело до великої кількості раку щитоподібної залози, особливо у тих, хто був дітьми або підлітками під час аварії.

Значно вплинули на здоров'я людей й нерадіаційні чинники аварії, що раніше недооцінювалися – недостатність і неадекватність інформації про небезпеки для життя і здоров'я, страх, невпевненість у майбутньому, зміна соціальних умов і звичного способу життя, стрес тощо.

Інвалідність, пов'язану з аварією на ЧАЕС, почали давати у 90-ті роки, після прийняття «Чорнобильського» закону. Спочатку більше було захворювань серцево-судинних та шлунково-кишкового тракту, а згодом почався ріст онкозахворювань щитоподібної залози та крові, особливо у тих, хто на час аварії був маленьким або іще не народився.

До ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС було залучено із різних республік СРСР сотні тисяч людей різних спеціальностей, у т.ч. понад 350 тисяч жителів України, лише з Черкаської області було направлено понад 25 тисяч осіб – військові і цивільні медики, співробітники МВС і пожежної охорони, енергетики, шляховики, автотранспортники, працівники зв'язку, побутового обслуговування, торгівлі та громадського харчування.

Пам'ятаємо усіх, хто ціною свого здоров'я та життя приборкав катастрофу і подарував надію на життя нам і прийдешнім поколінням.

На сьогодні у лікарні працюють 7 співробітників-чорнобильців: Герасимюк П.П. – завідувач терапевтичним відділенням №2, Карась М.Ф. – завідувач хірургічним відділенням №2, лікарі-хірурги цього відділення Тертичний А.О., Дашко О. П., завідувач хірургічним відділенням №1 Білецький І.І., хірурги цього відділення Черкас В.Л. та Босий Ю.М. (обидва вже на заслуженому відпочинку), водій лікарні Боровик М.І. та головний лікар О.Л.Федорук

Низький уклін усім нашим колегам – чорнобильцям і всім іншим, хто ціною свого здоров'я і життя рятував людство від наслідків жакливої ядерної катастрофи.

26 квітня – це день пам'яті про Чорнобильську трагедію і день вшанування героїзму усіх тих, хто брав участь у ліквідації наслідків цієї жакливої аварії. Подвиг цих героїв навечно вписано в літопис мужності нашого народу. Чорнобиль – попередження, набат, його уроків людство не забуде. Чорнобильський набат ще довго буде чути.

Матеріал підготувала Л.О.Бравова за спогадами лікарів-чорнобильців та публікаціями у місцевій пресі.
26.04.2017.

Використані джерела інформації:

1. В пам'ять о Чернобыле (открытие памятника «Несломленные Чернобылем»). // Акцент. – 2016. - № 18. – С. 2.
2. Воспоминания ликвидатора (фельдшера Черкаского УВД Корочкина С.С.). /Полюянов А.// Акцент. – 2016. - №18. – С. 3.
3. Двох завідувачів хірургічних відділень Третьої міської лікарні Черкас відзначають ... до річниці Чорнобильської катастрофи (Білецький І.І., Карась М.Ф). // Вечірні Черкаси. – 2016. - № 14, 6 квітня. – С. 2.
4. КАРАСЬ М.Ф. «Якось в одного з хлопців стався інфаркт, довелося терміново лізти на реактор і надавати йому допомогу». /Вовкодав Ю. // Нова доба. – 2016. – №17. – С. 6 - 7.
5. «Образливо, що пільги чорнобильцям урізають» (Коваль І.). / Носко О. // Нова доба. – 2016. №17. – С.7.
6. Пам'ятник пожежникам «Нескорені Чорнобилем» ініціювали ветерани. // Черкаський край. – 2016. - №33. – С. 2.
7. Років небагато, та досвіду чимало (Історія Черкаської міської лікарні №3. 1977-2007рр.). – Черкаси, 2009, стор. 35-36.
8. Спомин кризь роки.../ Чмихало І. // Нова доба. – 2016. - № 17. – С. 1.
- 9.Що турбує чорнобильців через 30 років аварії на ЧАЕС. // Черкаський край. – 2016. – №32. – С. 1, 6.